

sigmond király idejében már Európa-szerte ismert a királyi vár méretei, pompája. Amikor Zsigmond közvetítő szerepet játszik a lengyel—velencei viszályban, három királyt, három főminisztert, tizenhárom herceget, huszonegy gróft, huszonhat bárót, 1500 lovasgot lát vendégül Budavár falai között. Mátyás uralkodása idején teljes reneszánsz szépségében ragyog fel a budai vár. Egy előkelő diplomatára olyan lenyűgöző hatást tett a fogadóterem ragyogása, hogy — belezavarodott a beszédébe... 1541-ben a törökök cselrel elfoglalják Buda várát: az Ozmán Birodalom Arany Almájaként emlegeti Evlia Cselebi, a híres utazó. Az egyesült keresztény seregek 1686-ban visszafoglalják Budát, a törökök kitűzik a fehér zászlót. 1944: a német csapatok főhadiszállása a Vár. Tankok, gépkocsik roncsai hegyeket alkotnak a szűk utcákon, a szovjet hadsereg lépésről-lépésre győzi le az ellenállást. És ma — a Vár újra szépsége fényében bontakozik ki: a művészet, a tudomány hajléka lesz.

A Vár — szinte maga a sűrített történelem.

De — a történelem tövében, a palota körül egyszerű családok is éltek itt a maguk hétköznapjait, ünnepeit. Nemzedékek nőttek fel és adták át helyüket fiaknak, unokáknak. A hulló vakolat alatt előtűnik a barokk festés és mögötte felsejlik a középkor gótikus fala.

A törökök kiűzése után a császári kamara meg-

LAKELMŰK: A VÁR

bízható német telepeseket ültet a Várba: katonákat, tisztviselőket, jobb iparosokat. Johann Georg Spilliller az Ország-

ház utca (illetve akkor még Olasz utca) 21. számú házat kapta. A ház romokban hevert, újjá kellett építeni. Takarékoságból fölhasználták a középkori falakat, oszlopokat, hiszen azért váltak meg régi hazájuktól, hogy itt gyarapodjanak. Pedig — még életbenmaradni sem volt könnyű a szétdőlt, pestistől megtizedelt, elszegényedett Várban. A férfiak átlagos életkora 27 év, a nőké 30 körül mozog ez idő tájt...

Az adó is súlyosan nyomta a vállakat. Buda és Pest visszakapta hajdani szabad királyi városi rangját, jogait — nem ingyen! Csupán Budának 8600 arany forintot kellett fizetnie. A budai várparancsnok, báró Pfeffenkoven kölcsönözte a pénzt: 8 százalékos kamatra. A polgárok apránként fizették vissza a kölcsönt, azonkívül hadi és házi, fogyasztási és eladási adó is terhelte őket. Szerényen éltek Spillillerék is, cserép tányérból ették a Suppent (levest)

és a Musqueblüh — szőlős konfektet. Egyszerűen öltözött Spillillerné, rendelet szabályozta mit nem szabad hordaniuk a polgárasszonyoknak: fátyol alatt aranycsipkét, damaszt- és selyemszoknyát. »Szigorúan eltiltatik a gyöngyök, paszományok viselése. Az ezen rendelet ellen vétő nőkre szigorúan fognak ügyelni a kirendelt emberek és kivétel nélkül 100 magyar forint bírsággal sújtják.« Johann Spilliller esténként a *Mercuriust* olvasgatja, az első Magyarországon megjelent német újságot. Szívesen forgatja a kalendáriumot is. Még azt is megtalálja benne, melyik nap legalkalmasabb az érvágásra. A kor izgalmas: Newton felfedezi a nehézkedési törvényt, Bödger feltalálja a porcelánkészítést, Timonius Emánuel megismerteti Pesttel a himlőoltást. De a Várban nyomott, szürke az élet. Még a közbiztonság is bizonytalan: »Aki esti harangozás után nyolc órán túl az utcán találtatik, az haladéktalanul be-kísértetik és irgalmatlanul megbüntette-tik.«

„Nyolc korona a Szentháromság-émlék modelljéért”

Az Országház utca 21-ben Spillillerék helyét a Falkoner-család váltja föl. Az élet

enyhül és vidámodik, már lámpák gyúlnak ki esténként a Várban, igaz, hogy csak 17 darab, de mégis így emlékeznek meg róluk: »Tündéri fényt árasztottak«. József nádor menyegzőjét ünneplik Pest-Budán, Alexandra Pavlovnával. Az ünnepség fénypontja a Carroussel verseny. Valamennyi lap ezt dicsőíti. Csak egy említi meg, hogy »utána Concert tartatott, melyen egy Beethoven nevű muzikus a Forte Pianon való mesterséges jádzása által mindenkinek magára vonta figyelmességét«. A polgárság gazdagszik. A jómódú polgárasszonyok megrohanják Madame Mollertet, aki Bécsből érkezett a Várba csoda-szépítőszereivel: Montecuccoli hercegnő féle vízzel, finom hajpomádéval, illatos lapocskákkal. A polgármester fizetése 650 korona, az aljegyzőé 300, a tanácsi szolgáléé 145. Falkoner György, az Országház utca 21. számú ház lakója neves barokk művész, 8 koronáért készítette el a budavári első Szentháromság-szobor emlékmódeljét. És amikor Erzsébet nevű festő-lánya a budai Clarissa apácák rendjébe készülni, apja segélyért folyamodik a városi tanácshoz, amely 30 koronát utal ki a lány-apáca ke-lengyéjére.